

• FØROYA • SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 21.

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 26. mai 1945.

Bladið verður bilagitt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

19. árg.

Socialistisk, sambandsk ella fólkaflokkss landaskipan?

LOYSING?

Ein fólkaflokkloysing, ið — sum hent er undir krígunum — knæsetur, at tann einstaki peningamaðurin skal vera álitið. Hin stóra fjøldin skal taka tað, ið teir einstøku »matadorarnir« hava hug at bjóða henni.

Hin einstaki skal hava rætt til at lata pening sin liggja óbrúttan uttan mun til, um arbeiðs- og vinnuløysi ræður og pinir í hverjum heimi. Ja, hann, hin einstaki peningamaðurin, skal hava loyvi til at fara av landinum við vinningi sínum — vinninginum av fólksins sveitta, sliti og strevi.

Ein tilik loysing, eitt tilik fullveldi er ein sonn forbanning fyri tað føroyska fólkið.

Hesa fólkaflokkssku loysing ella hetta fólkaflokksska fullveldi má eingin Føroyingur styðja.

Hesin politikkur er hin skaðiligasti, hin ónationalasti politikkur, ið hevur verið frammi í Føroyum.

Hin ónationalasti, tí hann setti altíð landið, tjóðina, afturum einstaklingsins stórmannarættindi — til skaða fyri hin minna mannin.

Spyr tú hann, hvør ið skal eiga bankalagið, Føroyaland ella nakrir einstakir kuponklipparar, svarar hann: teir einstaku!

Spyr tú hann, hvør ið skal hava rætt til at avgera, hvat landsins peningaavlop skal nýtast til, hin privati ella Føroya fólk, Føroya tjóð, svarar hann: *hin privati!*

Soleiðis kundu vit hildið fram at drigið dæmi um hvussu hann svikur landið.

Er hann ein ónationalur flokkur í orðsins sanna og djúpasta týðningi, so er hann ikki minni ósocialur.

SAMBAND

Samband við somu nationalu, socialu og økonomisku princippum sum fólkaflokkurin — tað sambandið, sum hevur verið frammi higartil í Føroyum — er ikki minni oyðandi og skaðiligt.

Hvussu var undan krígunum: Ongatið landið, altíð hin einstaki fyrst. Harður andróður imóti øllum socialum stórbroytingum. Harðasta andstøða imóti figgjargari megi til tingið. Hansara motto var tað sama sum fólkaflokkssins. Ongatið landsins, fólksins

heilðarinteressur framum einstaklingsins stórmannsinteressur!

Arbeiðsloysi! Farloysið!

Tað máttu teir privatu um, segði tað eins og fólkaflokkurin. Og vit høvdu arbeiðsloysi, inntøkuløysi, so svøltur var at kalla í hverjum heimi hjá arbeiðsmönnum og fiskimönnum.

Hóast sambandið týddi økonomiskt um 2¼ millión í studningi frá statinum, var tað eitt forbannilsíð fyri landið.

Men hetta forbannilsíð skyldast eina og aleina tí, at sambandið var eins og tað er í dag — privatkapitalistisk í síni grundáskodin.

Við hesum sambandi mistu Føroyingar — arbeiðsloysi, planloysi — nógv meiri enn 2¼ millión.

At fólkaflokkssku loysing vil verða eitt ræðuligt forbannilsíð fyri land og fólk stavar ikki frá tí, at Føroyingar koma at gjalda tað, ið staturin hevur gildið higartil, men eisini eina og aleina av tí, at tað er ímóti at skipa okkara samfelag nationaløkonomiskt soleiðis, at tað gevur øllum arbeiði á sjógvi og landi.

Føroyar skipaðar socialistisk, planøkonomisk, so hvør maður kennir, at hitt almenna tryggjar honum arbeiði við, at landsins peningur, landsins avlop verður nýtt til skipabygging, skipakeyp, setan í verk lönandi og gagnandi arbeiði á landi.

Hvør maður í arbeiði, hvør maður luttakandi í landsins framleiðslu á ein ella annan hátt, tað vil fleirfalda innløgurnar til landið og geva tí megi at rinda ríkiligt til tey sjúku, gomlu, skúlar, havnir, vegir, nýggj virki o. s. fr.

Socialisma við arbeiði til øll á sjógvi og landi, ella sambandsk ella fólkaflokkss privatkapitalisma við arbeiðsloysi, farloysi og troti í flestum heimum — tað er tað, ið kampurin verður at standa um í føroyskum politikki.

Orsakað av, at ov fáir limir møttu, verður hervið lýst av nýggjum til eykaðalfund í Havnar arbeiðsmannafelag mikudagin 6. juni kl. 8 s. p. í »Tórshell«.

Dagsskrá:

- 1) Teknan av partapeningi í partafelag.
- 2) Ymist.

Nevndin.

Hvørja leið fer Brettland?

Tað frættist, at Churchill forsetisráðharri Bretlands skrivaði til bretska arbeiðaraflokkin, at hann nú hevði tvinnar kostir at velja ímillum, annaðhvørt skuldi hann halda fram samarbeiði við Torry flokkinn (teir konservativu), til Japan varð sigrað og so hava val, ella skuldi samarbeiði í ríkisstjórnini beinanvegin verða slitið og nýtt val útskrivað í juni mánaða.

Arbeiðaraflokkurin hevur svarað, at hann heldur tað vera best at hava val til heystar, tí tá kunnu menn fáa høvi at hugsa seg um, og hermenninir betri líkindi til at greiða atkvøðu við valið. Samarbeiðið í ríkisstjórnini kann hann ikki verða við til at halda fram við til Japan er vunnið og týnt sum Týskland. So vil hann heldur hava val nú í juni, um Churchill ikki vil biða til heystar.

Churchill vil ikki biða, og verður so státt val. Valdagurin er ikki enn settur. Men menn vænta, at hann verður í endanum í juni.

Hin stóri spurningurin er nú: Hvørja leið gongur Brettland?

Heldur tað fram ta konservativu ella vil tað eins og New Zealand og Australia velja ta socialistisku? Sigrar hin seinra, lýsir upp fyri betri tíðum, betri korum fyri mannættina. Tí tá vilja allar kreftur verða lagdar á at fáa nýtt og troystt so allar framleiðslukeldur, at nóg mikið skal verða til øll.

Men vinna Torryarnir, teir konservativu, myrknar framtíðarhimmalin. Tí tá vilja krefturnar verða lagdar á at endurnýggja ta forðæmdu privatkapitalistisku leiðina, ið so mangan hevur sturtað heim í neyð og vesældóm.

Arbeiðaraflokkurin hevur mótt og vón fyri einum reinum meirluta. Vit ynskja honum góðan byr.

Gróðrarfriður.

Fáur Føroyingur er, sum ikki hevur fingist eitt sindur við at velja. Og hvør tann, ið hevur gjørt tað, veit hvussu sárt tað er at fáa grøði sína ørkymlaða og við hvørt tað, sum verri er: heilt oyðilagda.

Ein skuldi tí kunna hugsa sær, at fatanin av, at tað er skilaleyst og ábyrgdaleyst við annaðhvørt beinleiðis hverkum ella við ikki

at gera tað, ið áleggur einum við hegnskyldu o. ø. at vera orsök til, at grannin fær grøði sína oyðilagda.

Men tessverri er tað so, at fólk hevur ikki fingið tað í seg at virða um grannans gróðrarfriðarætt. Kann vera, at tað pettaða brúkið og felagsbrúkið av haga við felags garðagerða skyldu hevur sína skuld í skilaleysum troði og ringum gørdum. Men tað er ikki høvudsorsøkin til, at so litil gróðrarfriður er. Hitt, at vit í Føroyum enn ikki hava fingið ans og virðing fyri gróðrarættinginum hjá einum øðrum er høvudsbrekið. Er tað t. d. nakað skil í, at eitt kál ikki kann fáa frið at standa, at ikki bert røturnar ið etnar verða av røtatjóvunum hvørva, men at triggjar — fyra ferðir so nógv liggur skrætt leyst, og grasið um veltuna niðurtráðkað, ella at hønurnar og dunurnar hjá grannanum skava og eta grøðina, áðrenn hon nakrantíð er reiðiliga upp komin.

Vit eiga øll at vera samd um at royna — hvør í sínum lagi — at vekja í okkara fólk ans fyri, at gróðrarfriðurin eigur at vera ókronkiligur. Tað er so sanniliga ikki minni vert enn ognarrætturin.

Áðra staðni í blaðnum hevur fútin eina lýsing, eitt ávarp til fólkið, um at verja gróðrarfriðin.

Vit taka heilt og fult undir við honum og loyva okkum at biðja fólk um at gera tað sama.

Nýggjur málari.

Føroyar koma meiri og meiri við hvat ið kunsti viðvikjur, nýggj »talentir« koma fram, ofta har ein minst væntar tað. Vit hava longu her ein málarakunst, sum samanborið við steddina av okkara landi als ikki er so litil týðandi.

I hvitusunudøgnum steig ein nýggjur málari fram, ein ungur havnarmaður, Bent Restorff, ið hevði eina framsýning í nýggja kunshandlinum hjá Andor Eiríkstoft í Sverrisgøtu. Hann sýndi okkum eitt nýtt og forvitnisligt andlit: sterkar litir, sjáldsom »motivir« — nakað heilt uttanfyri tað, vit eru von við. Onkur vildi kanska hildið hesi bilet at vera ov »modernaði«; men er tað ikki júst tað modernað, okkum tørvar mest? Nú — ein málari kann vera »modernaður« í bæði góðari og ringari merking; »surrealisma« t. d. umboðar óivað eitt afurstig; men